

Kitaaba Daani’el — Lakkoofsa Afurtamii Lama

Hidhaa Wal-Qabsiisuu

Jeff Pippenger

2024-01-06

Yohaannis Cuuphaan raajii walitti hidhu ture.

“Raajichi Yohaannis lamaan bulchiinsa gidduu walitti hidhuu ture. Inni akka bakka bu’aa Waaqayyootti seeraa fi raajota mootummaa kiristaanaa wajjin hariiroo qaban mul’isuuf ifatti dhaabate. Inni ifa xinnaa ture; isa kana booda immoo ifni guddaan dhufuuf ture. Yaadni Yohaannis Hafuura Qulqulluudhaan ibsame, akka inni saba isaatti ifa kennuuf; garuu ifni biraan kam iyyuu nama kufe irratti gonkumaa akkas ifatti hin ibsine, yookaan gara fuulduraattis hin ibsu; inni kunis barsiisa fi fakkeenya Yesus irraa kan ba’e dha. Kiristoosii fi ergamni Isaa aarsaa gaaddisa fakkaatan keessatti fakkeenyaan argisiifamanii turan, garuu ifatti guutummaatti hin hubatamne turan. Yohaannis mataan isaa illee karaa Fayyisaa jireenya gara fuulduraa, kan hin duune, guutummaatti hin hubanne.” *The Desire of Ages*, 220.

Yesusis akkasumas raajii walqabsiisaa ture.

“Kiristoos karaa lafa irraa gara samii geesseera. Inni addunyaa lamaanii gidduutti hidha walqabsiisaa ta’a. Inni jaalala fi gad of deebisuu Waaqayyoo gara namaatti fida; nama immoo karaa hojii gaarii Isaatiin ol kaasuun araara Waaqayyoo wajjin wal arguuf geessa. Kiristoos karaa dha, dhugaa dha, jireenya dhas. Karaan qulqullinaa fi qulummaa irra tarkaanfii tarkaanfiidhaan, rakkinaan fi suuta suuta, fuulduraa fi olitti itti fufanii duukaa bu’uun hojii ulfaataa dha. Garuu Kiristoos tarkaanfii guddinaa hundumaa keessatti jireenya hafuuraa keessatti humna haaraa fi jabina waaqummaa kennuuf qophii guutuu taasiseera. Kun beekumsa fi muuxannoo harkiwwan waajjira keessa jiran hundi baay’ee barbaadan, qabaachuus qaban dha; yoo akkas hin taane, isaan guyyaa guyyaadhaan dhimma Kiristoos irratti arrabsoo fidan.” *Testimonies*, volume 3, 193.

Hojiin raajii Yohaannis Cuuphaan kenname hojiiwwan isaa keessaa tokko bulchiinsa yeroo lafa irraa mana qulqullummaa samii wajjin wal qunnamsiisuu ture. Jechoonni jalqabaa Yohaannis yeroo inni Yesuusiin yeroo jalqabaaf arge dubbate kunoo turan:

Guyyaa itti aanutti Yohaannis Yesus gara isaatti dhufaa jiru argee, “Ilaa Hoolaa Waaqayyoo, isa cubbuu addunyaa irraa fuudhu” jedhe. *Yohaannis* 1:29.

Garuu Yohaannis ce’umsa Israa’el durii irraa gara Israa’el hafuuraatti ta’u addaan baasuuf kan ture ta’us, hubannoon isaa waa’ee ce’umsichaa daangeffamaa ture.

Kiristoos, Yohaannisiin eeguuf, akkana jedhe: “Isin garuu maal arguuf baatan? Raajii? Eeyyee, isinittan jedhu, raajii caalaas.” Yohaannis taateewwan gara fuulduraatti dhufan dursee dubbachuuf qofa raajii hin turre; inni ijoollee abdachiifamaa ture, dhaloota isaatii jalqabee Hafuura Qulqulluudhaan guutamee, uummata Kiristoosin simachuuf qopheessuuf hojii addaa haaromsa fidee hojjechuu akka raawwachu Waaqayyoo irraa muudame. Raajiin Yohaannis sirna

mootummaa ayyaanaa lamaan gidduutti hidhaa walqunnamsiisu ture.

“Amantiin Yihuudotaa, sababii isaan Waaqayyo irraa fagaataniif, irra caalaa sirna qofa irratti hundaa’e ture. Yohaannis ifa xiqqaa ture; ifni guddaan isa boodaan dhufu isa duukaa bu’uu qaba ture. Inni amanamummaa uummatichaa aadaa isaanii irratti qaban raasuu, cubbuu isaanii akka yaadatan isaan waamuu, akkasumas gara qalbii jijjiirraannaatti isaan geessuu qaba ture; akka hojii Kiristoos dinqisiifachuuf qophaa’an. Waaqayyo karaa hafuura kaka’umsaatiin Yohaannisiif ibse; raajicha ifa godhee, akka inni amantii sobaa fi dukkana sammuu Yihuudota amanamoo keessaa balleessuuf danda’u, kan barsiisa sobaatiin dhaloota hedduu keessatti isaan irratti walitti qabamaa ture.”

“Barataa isa xinnaan Yesuusina duukaa bu’e, kan dinqiiwwan isaa arge, barsiisa isaa waaqayyummaa qabu kan qajeelchaa dhaga’e, akkasumas dubbiiwwan jajjabeessan afaan isaa irraa bu’an dhaga’e, ifa caalaatti ifa ta’e waan qabuuf, Yohaannis Cuuphaa caalaa carraa guddaa qaba ture. Ifni kan biraa yaada nama cubbamaa, kufe irratti hin ibsine, yookaan matumaa hin ibsu; kan hin taane ifa isa Inni isa ifa addunyaa ta’e keessatti karaa Isaa darbee dabarfamee kenname qofa. Kiristoosii fi ergamni isaa aarsaa gaaddisa fakkaatan sanaan karaa dukkanaa’aa qofa hubatamaa turan. Haa ta’u malee Yohaannis illee mootummaa Kiristoos Yerusaalem keessatti akka ta’u, mootummaa yeroo ammaa hundeessuufis akka jedhu, mootummaa mata-jireenyonni isaa qulqulloota ta’an sana akka dhaabu yaada ture.” Review and Herald, April 8, 1873.

Ergamichi Phaawulos raajii walqabsiisaa, kan hojiiwwan raajii jijjiirama kallattiidhaan mul’atu irraa gara isa hafuuraatti ce’an adda baasuuf ture, ni ta’e. Inni Yerusaalem isa lafaa Yerusaaleemii raajii akka hin taane hubate; sababni isaa yeroo sanatti gara Yerusaalem samii ce’ee ture.

Kun Agari kun gaara Siinaa ti Arabiyyaa keessatti argamtu; innis Yerusaalem isa amma jiru wajjin wal qixxaatti; isheenis ijoollee ishee wajjin garbummaa keessa jirti. Yerusaalem inni ol jiru garuu bilisaadha; innis hunduma keenyaaf haadha dha. Galaatiyaa 4:25, 26.

Boqonnaa lammaffaa 2ffaa Tasalooniqe keessaa, isa nuti ilaalaa turre keessatti, Phaawulos akka Roomaan waaqeffannaa waaqota tolfamoo irraa ka’e, inni qabatamaa ta’e sun, hamma bara 538tti Roomaan hafuuraa papaasummaa ta’e teessoo mootummaa irra akka hin ol baaneef aangoo isa ittisu ture ni beeksise. Boqonnaa sana keessatti, inni “nama cubbuu” mana Waaqayyoo keessa taa’e jedhu, “mooticha” Daani’el boqonnaa kudha tokko, lakkoofsa soddonii ja’a keessatti ibse sanauma akka ta’e ni adda baase. Ragaan akka “mootiin kaabaa” lakkoofsota jahan dhumaa Daani’el boqonnaa kudha tokko keessatti ibsame papaasummaa ta’e, dhugaa bu’uuraa Future for America’n dabala beekumsaa bara 1989 irraa kaase itti fayyadame hundeessuuf furtuu ta’e.

Macaafa isa keessatti, Phaawulos hojii Roomaa warraaqsoota waaqeffannaa sobaa hordofan, hanga yeroo Roomaan waaqeffannaa sobaa sun irraa kaafamututti, ka’umsa papaasummaa ukkaamsuu keessatti raawwate adda baase; akkasumas, akkaataa kanaan “kan guyyaa guyyaan” jedhamuun kitaaba Daani’el keessatti ibsame Roomaa waaqeffannaa sobaa akka ta’e adda baase. Dhugaan sun ijoo isa guddaa ta’ee, caasaa dhugaa kan dabala beekumsaa bara 1798itti dhufe sana hundeessuuf tajaajile.

Seenaa William Miller keessatti ergaan sun yeroo ce'umsi sochii Filadelfiyaa irraa gara sochii Laa'odiiqeyaa ta'uu qabuitti labsame. Seenaa Future for America keessatti immoo ce'umsi sochii Laa'odiiqeyaa irraa gara sochii Filadelfiyaa amma ta'aa jira.

Dhugaan Phaawulos 2 Tasalonqee keessatti ibse, inni ce'umsa Roomaa waaqeffannaa tolfamaa isa dhugaa irraa gara Roomaa hafuura paaphaasummaa ta'etti adda baase, bu'uura hubannoo raajii Miilleriif ta'e. Yohaannis Cuuphaanis ta'e Phaawulos ce'umsa wanta dhugaa irraa gara hafuuraatti ibsuuf kaafaman. Wiiliyaam Miiller Yohaannis Cuuphaadhaan fakkeeffame; hojii isaa keessattis, hariiroo fi ce'umsa Roomaa waaqeffannaa tolfamaa fi Roomaa paaphaasummaa beekuun isaa barbaachisaa ture; ce'umsa Yohaannis ittiin adda baasuuf kaafame sana.

Kitaaba Daani'eel keessatti "kan yeroo hundumaa" jedhuuf wabiiwwan shan jiru; isaanis yeroo hunda mallattoo humna paaphaasummaa dura ni dhufu. Haala jijjiirama raajii isa nuti ilaalaa jirru keessatti, wabiiwwan shanan hundinuu Roomaa dhugaa irraa gara Roomaa hafuura geeddaramuu of keessaa qabu. Kitaaba Daani'eel keessatti "kan yeroo hundumaa" jedhu dhugaawwan gabateewwan lama Habaaquuq irratti bakka bu'anii keessaa tokko dha; kanaafuu inni dhugaa hundee ta'ee ittifamuu qabu ture; dhugaa dhuma irratti faayaawwan sobaa fi fakkeessitootaa, akkasumas saantimaawwan sobaa fi fakkeessitootaan haguugamuuf ture dha. Dhugaa kamiyyuu gabateewwan qulqulluu lama irratti bakka bu'e hundaaf, barreessitoota Ellen White keessatti deeggarsi kallattiin geggeeffame jiraachuun isaa tasumaa tasaa miti. Dhugaawwan hundee keessaa tokko illee (kan "yeroo hundumaa" dabalatee) yoo namni tokko didu, yeroo walfakkaataatti aangoo Hafuura Raajii ni dida.

"Sanaanis 'Guyyaa Guyyaa' wajjin wal qabatee arge; jechi 'aarsaa' jedhu ogummaa namaatiin dabalamee galfame, barruucha sana keessas hin hammatamu; Gooftaanis ilaalcha isaa sirrii ta'e warra iyyuu sa'aatii murtii labsanitti kenne. Yeroo tokkummaan turetti, 1844 dura, jechuun ni danda'ama hundi isaanii jechuun walakkaa caalaa ilaalcha sirrii waa'ee 'Guyyaa Guyyaa' irratti tokkummaa qabu turan; garuu erga 1844 jalqabee, jeequmsa keessatti, ilaalchota biroon fudhatamanii, dukkannii fi jeequmsi itti fufan." Review and Herald, November 1, 1850.

Warri "firdii yeroo murtii labsan" jedhaman "kan yeroo hundaa" akka mallattoo waaqeffannaa mootummaa Roomaa durii, fi/ykn Roomaa waaqeffannaa durii ta'eetti hubatanii turan. Hubannoon isaanii keessatti immoo jechi "aarsaa" kutaa Daani'el keessa jiru keessatti akka hin taane, bakka sanatti hiiktoonni Macaafa Qulqulluu King James ogummaa namaatiin dabalaa akka ta'e hubachuu ni dabalata ture. Hubannoon qajeeltotaa duraanii akkasumas "kan yeroo hundaa" yeroo hunda mallattoolee humna papaasummaa keessaa isa tokko wajjin walqabatee akka dhiyaatu, akkasumas waaqeffannaan durii ("kan yeroo hundaa") yeroo hunda mallattoo papaasummaa dura akka dhufu of keessatti hammata ture. Isaan yeroo hunda tartiiba itti seenaa raajii keessatti mul'atan sanaan beekamanii turan. Kitaaboleen Daani'elii fi Mul'ata tartiiba seenaa keessatti waaqeffannaan durii papaasummaa dura dhufuu irraa gonkumaa hin goran; yeroo kitaabni Mul'ata humna balleessaa sadaffaa, jechuun raajicha sobaa, beeksisuttis, tartiibni sun yeroo hunda eegamee jira.

Yoo barsiisa Phaawulos kan akka wantoonni raajii warra dhugumaan jiran yeroo fannoo keessatti gara wantoota hafuuraatti ce'an ibsu malee, raajii Kiristoos waa'ee badiisa Yerusaalem dubbate

kan wangeelota Yohaannis malee hunda keessatti argamu wajjin rakkoon furmaata hin qabne ni uumama. Mallattoon papaa lama kan kitaaba Daani'el keessatti “kan guyyaa guyyaa” wajjin walqabatan, jibbisiisa badiisaa fi irra-daddarbaa badiisaa ti. Mallattooleen lamaan kun mallattoo bineensichaa (jibbisiisa) fi fakkii bineensichaa (irra-daddarbaa) bakka bu’u.

Cubbuun kan paaphaasummaa namoota ofii isaatiin akka heretiksii ta’anitti murteesse ajjeesuuf dandeessisu walitti dhufeenya mootummaa fi waldaa amantii ti; waldaan amantii immoo hariiroo sana irratti to’annaa qaba. Kanaafuu, Daani’el walitti makamu mootummaa fi waldaa amantii, isa fakkii bineensa paaphaasummaa ta’e, akka cubbuu diigamuu fidu sanatti bakka buusa. Macaafni Qulqulluun waaqeffannaa tolfamaa akka jibbisiisaa ta’etti adda baasa; waaqeffannaan tolfamaan hundinuu aangoo paaphaasummaa keessatti argamu immoo sanbata waaqeffannaa tolfamaa isheetiin bakka bu’a; Yohaannis isa mallattoo bineensaa jedha; Daani’el immoo isa jibbisiisaa diigamuu fidu jedha.

Isaan keessaa tokko irraa gaanfi xinnoon tokko ba’e; innis gara kibbaatti, gara bahaatti, gara lafa bareedduuttis baay’ee guddate. Innis hamma waraana samii ga’utti guddate; waraana sana keessaa fi urjoota keessaa muraasa gara lafaatti buusee irraas miidhe. Eeyyee, inni of isaa hamma mootummaa waraanaa sanaatti guddisate; isattiinis aarsaan guyyaa guyyaa ni irraa fudhatame, iddoon mana qulqullummaa isaatis ni gatame. Sababa yakkaatiifis waraanni aarsaa guyyaa guyyaa sana irratti isaaf ni kenname; innis dhugaa gara lafaatti ni gate; hojjetes, milkaa’es. Daani’el 8:9–12.

Nuti barruu biraa keessatti caalaatti bal’inaan irratti ni dubbanna; garuu lakkoofsa kudha-tokko keessatti humni of guddissee Kiristoosiin morme Roomaa warraaqsa amantii waaqeffannaa tolfamaa ture; yeroo dhaloota Isaatti Isa ajjeesuuf yaalan, boodas xumura irratti fannoo irratti akkas godhan. Lakkoofsi sunis “isaatiin” (Roomaa waaqeffannaa tolfamaa), “guyyumaan” akka irraa fudhatame ni dubbata. Jechi Ibrootaa “irraa fudhatame” jedhamee hiikame “rum” dha; hiikni isaas “olkaasuu fi ol ol guddisuu” jechuu dha. Roomaan waaqeffannaa tolfamaa amantii waaqeffannaa tolfamaa ol kaasuu fi ol guddisuu ture; seenaa keessattis akkasuma godhe. Kanaafuu “Roomaa waaqeffannaa tolfamaa” jedhamee waamama.

Aayaanni itti aanu akka Roomiin paaphaasummaa “raayyaadhaan” (humna waraanaa) kennameef, innis “waaqeffannaa yeroo hundaa” (heethenummaa) irratti mormu yookaan isa injifatu akka ture ibsa. Kunis dhugaa seenaa ti; humni waraanaa paaphaasummaadhaan hojii irra ooleera, (isheen ofii ishee waraana mataa ishee qabaattee hin beektu ta’us), danqaa aangoo irratti ol-ka’uu ishee irratti kaa’ame mo’uuf. Humni sun Roomii heethenummaa irraa dhufe. Humni waraanaa isheen fayyadamte sun “jal’ina”n isheef kenname; jal’inni mootota bara 538 keessa teessoo irra ishee kaa’an sanaan waraana isaanii to’achuu ishee dandeessise sun, jal’ina walitti hidhama mootummaa fi waldaa amantii sana ture. Jalqaba Roomiin heethenummaa lakkoofsa kudha tokko keessatti ilaalama; achittis barataan akka Roomiin heethenummaa Kiristoos irratti ka’u, akkasumas amantii heethenummaa ol qabdu ni beeksifama.

Lakkoofsi itti aanu yakka walitti makamuun waldaa fi mootummaa, isa papasummaan gufuu Roomaan heethenni ishee irratti hojjetee injifatee irraa kaasuu dandeessise, ibsa. Seenaan raawwii lakkoofsoota lamaan sanaa deeggarti. “Kan guyyaa guyyaa” jechuun yookaan Roomaa heethenna,

humna Kiristoos irratti dhaabbatee ture, yookaan amanti heethenummaa isa Roomaan heethenni ol qabde dha bakka bu'a. Akeekni "kan guyyaa guyyaa" jedhamu sana booddee papasummaan ni dhufa; kunis yakka waldaa fi mootummaa walitti makuu, isa papasummaa akka hojii xuraa'aa ishee raawwachuuf waraana humna godhatu taasise, adda baasa. Fayyadamaan sadaffaan Daani'el "kan guyyaa guyyaa" jedhuun godhe, gaaffii deebii fidu sanaa dha; innis utubaa giddu galeessaa Adventizimii ti.

Ergasii ani qulqulluun tokko dubbatu nan dhaga'e; qulqulluun biraas isa qulqulluu dubbachaa ture sanaan, "Mul'anni kun waa'ee aarsaa guyyuu dhiifamuu fi cubbuu badiisaa sanaa, akkasumas iddoo qulqulluu fi loltoota illee miilla jala dhidhiitamu isaanii kennuu ilaalchisee hamma yoomii?" jedhe. Daani'el 8:13.

Keessattii kana keessatti gaafii, mul'anni sun hamma yoomitti akka turu gaafatameera; kanaafis deebii yeroo turtii agarsiisu barbaada malee yeroo tokkoo irratti xiyyeeffatu miti. Gaaffiin kun mul'anni sun guyyaa kami irratti raawwatama jechuu miti; garuu turtii mul'ataa maal akka ta'e gaafata. Keessatti kun "Yoom?" jedhee hin gaafatu; "Hamma yoomitti?" jedhee gaafata. Mul'atichi waa'ee humnoota badiisa fidanii kan hedonummaa ta'an, "kan yeroo hundumaa" jedhamee bakka bu'ani, akkasumas papalizimii, yakka papasummaa yeroo isheen mootota lafaa wajjin sagaagalummaa raawwattu xumuramuun bakka bu'ame, irratti dha. Humnoonni badiisa fidan lamaan kun, hedonummaa irraa eegaluu papalizimiin itti aansuun, qulqullina mana qulqullummaa fi loltoota yeroo "yeroo torba" f gadi dhiitanii turuuf turan.

Seenaa qabeessa ta'uun beekamuu qabu, miilla jalatti dhidhiitamuun mana qulqullummaa dhugaa kan yeroo Baabylon irraa jalqabee, hanga bara 70 A.D. keessatti Yerusaaalem Roomaan waaqeffataa ta'een barbadeeffamutti itti fufe, jalqabaa seenaa sanaa irraa kaasee hanga dhuma isaatti humnoota waaqeffataa ta'aniin raawwatame. Kanaafuu, waaqeffannaan dhugaa baay'inaan jiru mana qulqullummaa dhugaa fi loltoota dhugaa (saba Waaqayyoo) miilla jala dhidhiite. Garuu Roomaan hafuura Yerusaaalem hafuura fi Israa'el hafuura miilla jala dhidhiite.

Garuu oobdiin mana qulqullummaa sanaa alatti jirtu sana gadi dhiisi; ishee hin safarin; sababiin isaas isheen Namoota Ormaatti kennameerti; isaanis magaalaa qulqullittii sana ji'oota afurtamii lama miilla isaanii jalatti ni dhidhiitu. Anis dhugaa-baatota koo lamaan humna nan kennaaf; isaanis uffata gaddaa uffatanii guyyaa kuma tokkoo fi dhibba lamaa fi jaatama ni raajotu. Mul'ata Yohaannis 11:2, 3.

Yohaannis Cuuphaan raajii walqabsiisaa ta'ee, guutummaa hojii isaa utuu hin beekin, jijjiirama bulchiinsa waaqeffannaa mana qulqullummaa lafa irraa gara isa samii jiruutti ta'e adda baase. Phaawulosis raajii walqabsiisaa ta'ee, jijjiirama bulchiinsa waaqeffannaa Israa'el isa mul'ataa (raayyicha) irraa gara Israa'el isa hafuuraatti ta'e adda baase. Yerusaaalem inni ji'oota afurtamii lamaaf miidhamee sarbame sun Yerusaaalem hafuura ture.

"Yeroonni asitti eeraman—ji'a afurtamii lama," fi 'guyyoota kuma tokkoo dhibba lamaa fi jahaatama'—tokko dha; lamaan isaanii wal fakkaatanii yeroo waldaan Kiristoos Roomaa irraa hacuuccaa jala turu agarsiisu. Waggoonni 1260 ol'aantummaa paapaawaa bara A.D. 538 keessatti jalqaban; kanaafis bara 1798 keessatti xumuramu turan. Yeroo sana loltoonni

Faransaay gara Roomaa seenanii paaphaasa booji' amtoota keessaa tokko godhan; innis biyya alaa keessatti du'e. Paaphaasni haaraan yeroo gabaabaa booddee filatame iyyuu, sirni aangoo paapaawaa mootummaa duraan qabu sana sana booda deebisee raawwachuu matumaa hin dandeenye." The Great Controversy, 266.

Phaawuloos yeroo ce'umsi seenaa fannoo keessatti raawwatame sanatti, Yerusaalem hafuuraa kan "gubbaa jiruu" taate, magaalaa Waaqayyo maqaa isaa keessa kaa'uuf filate ta'uu ishee ni ibse; Yerusaalem jechuun isa dhugaa immoo Yerusaalem raajii Macaafa Qulqulluu ta'uu irraa dhaabde.

Agaari kun tulluu Siinaa isa Arabaa keessa jiru agarsiisti; Yerusaalem isa amma jiru wajjin wal fakkaata; isheen ijoollee ishee wajjin garbummaa keessa jirti. Yerusaalem inni ol jiru garuu bilisa; innis haadha keenya hundumaa ti. Galaatiyaa 4:25, 26.

Dhugaan kun sirriitti hubatamuun baay'ee barbaachisaadha; hojii sobaa Yerusaalem isa lafa irraa jiru akka mallattoo raajii Macaafa Qulqulluu ta'etti itti fayyadamuun immoo gowwoomsaa warri Jezuwiitootaa dhugaa paappasiin Roomaa mormituu Kiristoos ta'uu isaa laaffisuuf uuman keessaa isa tokko dha. Barsiisni sobaa sun keessaa Pirootestaantizimii gantuu keessatti amantii tokko uuma; innis sabni Yihudootaa Israa'el isa ammayyaa akka mallattoo raajii ta'etti dogoggoraan ilaaluu isaanii ni hayyama. Yerusaalem inni lafa irraa jiru yeroo fannoo irraa eegalee Yerusaalem Waaqayyoo ta'uu isaa ni dhaabe.

“የኢየሩሳሌም ከተማ ከእንግዲህ ወዲህ ቅዱስ ስፍራ አይደለችም። ክርስቶስን በመከልከላቸውና በመስቀላቸው ምክንያት የእግዚአብሔር እርግጥን በእርስዎ ላይ ነው። የጥፋተኝነት ጨለማ ነውር በእርስዎ ላይ ተቀምጦአል፤ በሰማይ የማንጻት እሳቶች እስኪነጻት ድረስም ዳግመኛ ቅዱስ ስፍራ ፈጽሞ አትሆንም። ይህ በኃጢአት የተረገመች ምድር ከኃጢአት ነውር ሁሉ በምትነጻበት ጊዜ፣ ክርስቶስ እንደገና በደብረ ዘይት ላይ ይቆማል። እግሮቹም በእርሱ ላይ ሲደርፉ፣ ይከፈላል፣ ለእግዚአብሔርም ከተማ የተዘጋጀ ታላቅ ሜዳ ይሆናል።” Review and Herald, July 30, 1901.

Barbaachisni garaagarummaa Yerusaalem isa dhugaa fi Yerusaalem hafuuraa gidduu jiru yeroo nuti raajii Kiristoos waa'ee dhuma addunyaa ilaallu keessatti ni ilaallama. Yeroo afraffaadhaaf Daani'el “kan guyyaa guyyaatti” jedhu boqonnaa kudha tokko keessatti adda baasa.

Irreen isa biraa isaa irratti ni ka'u; isaan iddoo qulqulluu humnaa ni xureessu; aarsaa guyyuu dhiyaatu ni dhaabu; jibbisiisa onnachiisuus ni dhaabu. Daani'el 11:31.

Lakkoofsi kun hojii Roomaa warra waaqeffannaa tolfamaa hordofanii bara 538 keessa paaphaasummaa teessoo lafaa irra kaa'an adda baasa. “Irreen” humna waraanaa Roomaa warra waaqeffannaa tolfamaa hordofanii, isa bara 496 irraa eegalee Kloovis mootii Farankotaa jalqabe irraa kaasee paaphaasummaa deeggaruuf ka'e, bakka bu'u. Mootonni Awurooppaa adda addaa Kloovis booddee paaphaasummaa teessoo irra kaa'uuf hojjetan; garuu lakkoofsi kun wantoota afur mootonni Awurooppaa (irreen) paaphaasummaaf godhan adda baasa; isaanis erga xureeffatanii sagaaltuu Xiiroos wajjin mootummaa fi waldaa amantii walitti hidhuudhaan walii galtee uumanii booda.

Yommuu isaan paaphaasummaa deggeruuf ka'anitti, magaalaa Roomaa, ishii mallattoo humna Roomaa waaqeffannaa mootummaa durii fi Roomaa paaphaasummaa lamaan taate, “xureessan”

yookaan barbadeessan. Xureessuun keessaa himicha keessatti ibsame kun waggoota dheeraaf irra deddeebi'amee raawwatame; sababiin isaas magaalaa Roomaa weerara waraanaa itti fufiinsaan geggeeffamu jala ooltee turte. Mootonni Awurooppaa sun (irreewwan) akkasumas “kan yeroo hundumaa” ni balleessu turan. Jechi Ibrootaa keessatti lakkoofsa kana keessatti “balleessuu” jedhamee hiikame, akkuma boqonnaa saddeeti keessatti turetti “rum” miti. Lakkoofsa kana keessatti jechi “balleessuu” jedhamee hiikame “sur” dha; hiikni isaas keessaa kaasuu dha. Irreewwan mootota Awurooppaa sun mormii waaqeffannaa mootummaa durii ka'umsa paaphaasummaa dura dhaabbatu bara 508 keessatti keessaa ni kaasuu turan. Ergasii bara 538 keessatti, irreewwan sun paaphaasummaa teessoo lafaa irra ni kaa'u turan. Achiis waggaa sana sanitti, Mana Maree Orleans keessatti, paaphaasummaan seera Dilbataa hojii irra oolche.

Waxabajjiin akka guyyaa waaqeffannaa ta'etti kan jettu Obboleettii White “sanbata waaqolii” dha; waaqeffannaan waaqolii immoo hiika guutuu macaafa qulqulluu jechaa “jibbisiisaa” ti. Bara 538 keessa, irreen Roomaa waaqeffannaa waaqolii san jibbisiisaa diiggaa fidu sana dhaabe.

“Warri ayyaan sanbata fakkeenya, guyyaa Waaqayyo hin ebbisin, ol kaasuudhaan waaqeffatan hundinuu, humna dandeettii isaanii Waaqayyo kenne guutuu—kan isaan itti fayyadama dogoggoraatti jallisan—diyaabiloosii fi ergamoota isaa gargaaru. Hafuurri biraa, kan hubannaa isaanii jaamsu, isaan waan kakaasuuf, ol kaafamuun Dilbataa guutummaatti mootummaa Waldaa Kaatolikii ta'uu isaa arguu hin danda'an.” Selected Messages, book 3, 423.

Raajii fi seenaan hojii irra oolmaa lakkoofsa soddonii tokkoof amma nu adda baafanne ni jabeessu. Yommuu raajiiin hojii irra oolmaa kana ni jabeessa jennee dubbannu, yeroo kana irratti gara mariitti osoo hin fidin, raajiiwwan biroon dhugaawwanuma kanneen irratti kan dubbatan akka jiran agarsiisuudhaaf jenna. Yeroon shanaffaa fi isa xumuraa Daani'eeiin “kan guyyaa guyyaatti” itti fayyadame boqonnaa kudha lama keessatti argama.

Yeroo aarsaan yeroo hunda dhiyaatu irraa kaafamee, wanti jibbisiisaan ona godhu dhaabame san irraa jalqabee guyyoonni kuma tokkoo fi dhibba lamaa fi sagaltamii ta'u. Namni eeggatuu fi guyyoota kuma tokkoo fi dhibba sadii fi shantama shanitti ga'u ebbifamaadha. Daani'el 12:11, 12.

Raajii fi seenaan, akkuma Daani'el boqonnaa torbaa ibsutti, waggaa 508 keessatti gufuun teessuma lafaa sadii keessaa inni dhumaa (Goottonni) buqqaafamee, mormiin ka'umsa paaphaasummaatti godhamaa ture bu'uuraan akka xumurame ni mirkaneessu.

Ani gaanfota sana ilaale; kunoo, isaan gidduudhaa gaanfichi xinnaan kaan tokko ol ba'e; isa durattis gaanfota jalqabaa keessaa sadii hundeedhaan buqqaafaman; kunoo, gaanficha kana keessaa ija akka ija namaa fi af waa'ee gurguddaa dubbatu turan. Daani'el 7:8.

Gaachonni sadan haqamanii lamaanii irrattis ni mul'atu; yeroo danqaan ji'aagraafii sadii keessaa sadaffaan sun waggaa 508 keessatti magaalaa Roomaa keessaa ari'amee ba'etti, mormiin olka'insa aangoo paaphaasii irratti ture ni kaafame. “Dhaabamuun” lakkoofsa kudha tokko keessatti eerame, waggoota soddoma 508 fi 538 gidduu jiran agarsiisa. Innis waggoota soddoma, qophiin nama cubbuu mana qulqullummaa Waaqayyoo keessatti dhaabuuf taasifame itti xumurame adda baasa.

Jechi “fudhatameera” jedhamee hiikame akkasumas “sur” dha; hiikni isaas balleessuu yookaan irraa kaasuudha; bara 508 keessattis mormiin ol-ka’iinsa papasummaa irratti ture irraa kaafame (fudhatameera). Guyyaa sanaa jalqabee waggoota kuma tokkoo fi dhibba lamaa fi sagaltamni si geessa 1798tti, achittis madaa du’aa papasummaa argita. Guyyoonni kuma tokkoo fi dhibba sadii fi soddonii shan immoo si geessu abdiin kutannaa isa jalqabaatti, akkasumas yeroo tursiisaa jalqabaatti, isa dhuma bara 1843tti. Lakkoofsi kun eebba warra 1843tti “dhufu” jedhamaniif abdachiisa. Jechi “dhufu” jedhu hiikni isaa tuquudha. Guyyaan jalqabaa bara 1844 abdiin kutannaa isa jalqabaa agarsiisa; garuu guyyaan dhuma bara 1843 yeroo jalqabaa bara 1844 tuqa. Guyyaan dhuma waggaa tokkoo guyyaa jalqabaa waggaa itti aanu tuqa. Eebbi guyyaa sanatti walqabate seenaa fi raajjin jabeeffamee dhaabbata.

Barreeffama itti aanu keessatti hiika “kan guyyaa guyyaan” akka dhugaa bu’uuraa ta’e irratti yaada keenya itti fufna.

“Ergaan hundinuu kan bara 1840–1844 keessatti kenname ammas humnaan dhihaachuu qabu, sababiin isaas namoonni baay’een kallattii isaanii dhabaniiru. Ergaawwan sun waldoota kiristaanaa hundumaatti ga’uu qabu.

“Kiristoos akkana jedhe, ‘Iji keessan waan arguuf, gurri keessanis waan dhaga’uuf eebbifamoo dha. Dhuguman isinittan jedhu, raajonni baay’eenii fi namoonni qajeeloon waan isin argitan arguu hawwanii turan, garuu hin argine; waan isin dhageessan dhaga’uus hawwanii turan, garuu hin dhageenye’ [Matthew 13:16, 17]. Iji wantoota bara 1843 fi 1844 keessatti mul’atan arguudhaan isaanii eebbifamoo dha.”

“Ergaanichi kennameera. Ergaanis irra deebi’amee dubbatamuu keessatti turtiin tokko illee jiraachuu hin qabu; mallattooleen yeroo isaanii raawwatamaa jiru; hojii xumuraa hojjetamuu qaba. Yeroo gabaabaa keessatti hojii guddaan ni hojjetama. Dhihootti ergaan muudama Waaqayyootiin ni kenname; innis iyyiisa guddaa ta’ee ni babal’ata. Sana booddee Daani’el qooda isaa keessatti dhaabatee, dhugaa ba’umsa isaa ni kenna.” Manuscript Releases, volume 21, 437.